

RS
USREPUBLIKA SLOVENIJA
USTAVNO SODIŠČE

Številka: Up-849/14-24

Datum: 27. 6. 2017

SKLEP

Senat Ustavnega sodišča je v postopku za preizkus ustavne pritožbe, ki so jo vložile Teja Kump, Tjaša Murn Kump in Zdenka Kump, vse Novo mesto, ki jih zastopa Borut Tiran, odvetnik v Novem mestu, na seji 27. junija 2017

sklenil:

1. Ustavna pritožba zoper sodbo Višjega sodišča v Ljubljani št. I Cp 3268/2013 z dne 7. 5. 2014 v zvezi s sodbo Okrožnega sodišča v Novem mestu št. P 117/2011 z dne 26. 8. 2013 se sprejme v obravnavo.

2. Ustavna pritožba zoper sklep Vrhovnega sodišča št. II DoR 233/2014 z dne 28. 8. 2014 se ne sprejme.

OBRAZLOŽITEV

A.

1. Pritožnice izpodbijajo posamične akte, izdane v dveh pravnih strankah. V prvi pravdi so pritožnice vložile tožbo zaradi plačila odškodnine v višini 31.557,45 EUR s pripadki zoper toženo stranko, ki je pravni naslednik Združenega podjetja za distribucijo električne energije Slovenije, ki je na nepremičninah pritožnic zgradila daljnovod, ne da bi izpeljala razlastitveni postopek oziroma postopek za omejitev lastninske pravice. Sodišče prve stopnje je s sodbo št. P 117/2011 zavrnilo tožbeni zahtevek pritožnic za plačilo odškodnine. Odločitev temelji na stališču, da je zahtevek zastaral. Višje sodišče je pritožbo pritožnic v navedeni pravdi zavrnilo in potrdilo sodbo sodišča prve stopnje. Vrhovno sodišče je s sklepom predlog pritožnic za dopustitev revizije zavrnilo.

2. V zvezi z izpodbijanima sodbama glede odškodnine pritožnice zatrjujejo kršitev pravic iz 14., 22., 23., 25. in 33. člena (v zvezi z 69. členom) Ustave ter kršitev 6. in 13. člena Konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin (Uradni list RS, št. 33/94, MP, št. 7/94 – v nadaljevanju EKČP) in 1. člena Prvega protokola k EKČP. Navajajo, da so vložile tožbo za plačilo odškodnine zaradi protipravne dejanske razlastitve oziroma zaradi odvzema posesti brez izvedbe zakonitega postopka omejitve ali odvzema lastninske pravice. Poudarjajo, da v pravdi ni bilo sporno, da pritožnice niso imele možnosti, da bi same sprožile postopek omejitve ali odvzema lastninske pravice in tudi ne za določitev primerne denarne odmene za razlastitev ali omejitev lastninske pravice. Trdijo, da njihova nepremičnina, na kateri je zagrajen daljnovod, in nepremičnine, ki sodijo v varovalni pas daljnovođa, za njih nimajo gospodarske vrednosti, ker tožena stranka na njih vzdržuje poseko v obsegu varovalnega pasu, zato so nepremičnine tudi manj vredne. Tožbo naj bi utemeljevale s sklicevanjem na stališča Vrhovnega sodišča, prakso Ustavnega sodišča in prakso Evropskega sodišča za človekove pravice (v nadaljevanju ESČP) (sodbi v zadevah *Guiso-Gallissay proti Italiji* z dne 22. 12. 2009 in *Almeida Garrett, Mascarenhas Falcão in drugi proti Portugalski* z dne 11. 1. 2000). Pritožnice navajajo, da so se sklicevale na stališči Ustavnega sodišča v odločbi št. U-I-224/00 z dne 9. 5. 2002 (Uradni list RS, št. 50/02, in OdlUS XI, 73), da Ustava ne dopušča razlastitev neposredno na podlagi zakona in da pravila civilnega prava v takih primerih ne pridejo v poštev. Menijo, da je izhodišče za odločanje o zahtevku protipravna opustitev tožene stranke kot civilnega delikta. Poudarjajo, da niso uveljavljale nadomestila za omejeno lastninsko pravico, pač pa zahtevek iz naslova škode iz delikta pravnega naslednika tožene stranke. Opozarjale so, da lastniki, ki so (protipravno) dejansko razlašeni, ne morejo biti obravnavani enako kot lastniki, ki so razlašeni v skladu z zakonom. Nasprotujejo stališču sodišč, da je zahtevek za odškodnino na podlagi Zakona o zastaranju terjatev (Uradni list FLRJ, št. 40/35 in 57/54) zastaran. V pritožbi naj bi pritožnice še podrobneje pojasnile svoje stališče, da ima opustitev zakonitega ravnanja za posledico trajno protipravno stanje, ki nastaja in se povečuje s trajanjem protipravnosti oziroma trajanjem kršenja človekovih pravic. Menijo, da dokler takšno stanje traja, škoda nastaja, zato zahtevki iz tega naslova ne morejo zastarati. Sodišče prve stopnje se naj ne bi opredelilo do začetka teka zastaralnega roka in do okoliščin, kdaj so pritožnice razpolagale z vsemi elementi, potrebnimi za sestavo odškodninskega zahtevka. Pritožnice prav tako nasprotujejo stališču Višjega sodišča, da je tožena stranka ugovor zastaranja podprla z ustrezno trditveno podlago, da pa pritožnice tem trditvam niso konkretno nasprotovale. S tem naj bi pritožbeno sodišče vprašanje uporabe materialnega prava obravnavalo kot vprašanje dejanskega stanja. Nadalje naj bi Višje sodišče pritožbeno razlago zahtevka, da gre za trajno protipravno stanje kot škoda *per se*, štelo za nedopustno pritožbeno novoto, čeprav gre za očitek zmotne uporabe materialnega prava. Pritožbeno sodišče se do pritožbenih razlogov glede pravne narave zahtevka naj ne bi opredelilo in posledično ni odgovorilo na vprašanje začetka teka zastaranja zahtevka. S tem naj bi nižji sodišči kršili pravico iz prvega odstavka 23. člena Ustave, pritožbeno sodišče pa tudi pravico iz 25. člena Ustave. Sodišči naj bi z opustitvijo obravnave jasno izpostavljenih pravno relevantnih

vprašanj odrekli odločitev o pravici do zasebne lastnine po 33. členu v zvezi z 69. členom Ustave ter o pravici do mirnega uživanja premoženja po 1. členu Prvega protokola k EKČP. Pritožnice očitajo sodiščema, da sta popolnoma prezrli tudi stališča, izražena v določno navedenih in v spis vloženi odločitvah Vrhovnega sodišča in ESČP, kar naj bi bilo nedopustno, ker so pritožnice svoj zahtevek utemeljevale neposredno na podlagi Ustave in EKČP. Zatrjujejo, da niso ostale le brez zadoščenja zaradi nezakonitih posegov v njihovo lastnino, pač pa od sodišč tudi niso dobile odgovora, ali je njihovo pravno naziranje pravilno. S tem naj bi jim bila kršena pravica do sodnega varstva, ki ima za posledico kršitev pravice do zasebne lastnine in pravice do mirnega uživanja premoženja.

3. Pritožnice navajajo, da so v predlogu za dopustitev revizije opozorile, da odločitev nižjih sodišč odstopa od odločitev Vrhovnega sodišča, izpostavile vprašanje pravne narave škode za trajno protipravno stanje ter se sklicevale na navedeni sodbi ESČP (v katerih naj ESČP ugovor zastaranja ne bi sprejelo) in na stališče Ustavnega sodišča v odločbi št. U-I-224/00. V predlogu za dopustitev revizije naj bi opozorile, da iz prakse Vrhovnega sodišča ne izhaja jasno stališče, kaj škoda je, kako se ovrednoti, kdaj zapade v plačilo in kdaj zastara. Menijo, da manjka jasna in nedvoumna razlaga škode, ki nastaja lastnikom nepremičnin, v primerih, ko odvzem ali omejitev lastninske pravice dalj časa ni urejeno po krivdi razlastitvenega upravičenca in posledično ni plačana odmena za zmanjšanje premoženja lastnika. Vrhovno sodišče naj bi z izpodbijanim sklepom brez posebne obrazložitve predlog zavrnilo, ker pogoji iz 367.a člena Zakona o pravnem postopku (Uradni list RS, št. 73/07 – uradno prečiščeno besedilo in 45/08 – v nadaljevanju ZPP) niso izpolnjeni. Pritožnice menijo, da je že sam drugi odstavek 367.c člena ZPP protiustaven, ker krši pravico iz 25. člena Ustave. Po njihovem mnenju postaja ustavna pritožba dostopnejša kot dopuščena revizija. Čeprav naj bi odločitev sodišč prve in druge stopnje odstopala od stališč Vrhovnega sodišča, naj bi Vrhovno sodišče arbitrarno zavrnilo predlog za dopustitev revizije. Šlo naj bi za kršitev načela enakosti, saj 367.a člen ZPP ne določa, da je odločitev o (ne)dopustitvi lahko popolnoma arbitrarna. Pritožnice očitajo Vrhovnemu sodišču kršitev pravice do enakega varstva pravic in kršitev enakosti pred zakonom, ker naj bi to sodišče v sorodni zadevi s sklepom št. II DoR 212/2013 revizijo dopustilo. Opozarjajo na to, da je bil v obeh odločitvah predsednik senata Anton Frantar, kar naj bi kazalo na nesolidnost prakse Vrhovnega sodišča.

4. Z isto ustavno pritožbo pritožnice izpodbijajo tudi odločitvi sodišč prve in druge stopnje, izdani v drugi pravdi glede obstoja služnosti, ki jo je tožena stranka iz prve pravde vložila zoper pritožnice. Sodišče prve stopnje je s sodbo št. P 128/2013 zavrnilo primarni tožbeni zahtevek in ugodilo podrejenemu tožbenemu zahtevku, s katerim je ugotovilo, da ima Elektro Ljubljana, d. d., Ljubljana, na nepremičninah z ID znakom 1455-423/5-0 in z ID znakom 1455-423/8-0, ki so v solastnini pritožnic, služnostno pravico postavitve, nadzora, upravljanja, vzdrževanja, popravila in rekonstrukcije elektro-energetskih objektov. Tudi to pritožbo pritožnic je Višje sodišče zavrnilo in potrdilo sodbo sodišča prve stopnje. Pritožnice navajajo, da so vložile

predlog za dopustitev revizije. Po vložitvi ustavne pritožbe je Vrhovno sodišče v pravdi na ugotovitev služnostne pravice predlog pritožnic za dopustitev revizije s sklepom št. II DoR 407/2014 z dne 29. 1. 2015 dopustilo. Pritožnice so revizijo vložile. Vrhovno sodišče je vloženo revizijo s sklepom št. II Ips 125/2015 z dne 25. 8. 2016 zavrglo. Pritožnice so z vlogo razširile ustavno pritožbo še na sklep Vrhovnega sodišča št. II Ips 125/2015.

5. Pritožnice predlagajo, naj Ustavno sodišče hkrati odloči o ustavni pritožbi zoper izpodbijane sodne odločbe glede odškodnine in glede služnosti. Menijo, da je na mestu razmislek o protiustavnosti Zakona o urejanju prostora (Uradni list RS, št. 110/02 in 8/03 – popr. – v nadaljevanju ZUreP-1) zaradi pravne praznine, ker ne vsebuje določil, ki bi za nazaj odpravile krivice zaradi kršitev dolžnosti razlastitve ali omejitve lastninske pravice po predpisanih postopkih. S tem naj bi brez pravnega varstva pustil vse prizadete lastnike, ki jim je bila lastninska pravica odvzeta ali omejena pred sprejetjem ZUreP-1 v režimu nekdanje SFRJ.

B.

6. Senat Ustavnega sodišča je ustavno pritožbo zoper izpodbijani sodni odločbi iz 1. točke izreka sprejel v obravnavo (1. točka izreka). O njeni utemeljenosti bo odločalo Ustavno sodišče, ki bo presodilo, ali so bile z izpodbijanima sodbama kršene človekove pravice oziroma temeljne svoboščine pritožnic.

7. Senat ustavne pritožbe zoper sklep Vrhovnega sodišča št. II DoR 233/2014 ni sprejel v obravnavo, ker niso izpolnjeni pogoji iz drugega odstavka 55.b člena Zakona o Ustavnem sodišču (Uradni list RS, št. 64/07 – uradno prečiščeno besedilo in 109/12 – v nadaljevanju ZUstS) (2. točka izreka).

8. Senat Ustavnega sodišča se ni odločil za hkratno obravnavo in odločanje o ustavni pritožbi zoper izpodbijane sodne odločbe, izdane v pravdi glede služnosti.

C.

9. Senat je sprejel ta sklep na podlagi drugega odstavka 55.b člena ZUstS v sestavi: predsednica senata dr. Dunja Jadek Pensa ter člana dr. Etelka Korpič – Horvat in Marko Šorli. Sklep je sprejel soglasno.

dr. Dunja Jadek Pensa
Predsednica senata